III. évfolyam — Arad, 1888. Október 30. Kedd — 294-ik szám.

Szerkesztőség:
Petőfi-utcza 1. szám II. emelet

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Petőfi-utcza 1. sz. (Ungerleider Albert könyvnyomdájában.)

Hirdetések díjszabás szerint.

Egyes szám 5 kr., ünnep- és vasárnap utáni szám 8 kr.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva.

Egész évre	12 frt
Fél évre	6 frt
Negyed évre	3 frt
Egy hóra	1 frt

Vidékre postán küldve:

Egész évre	14 frt — kr.
Fél évre	7 frt — kr.
Negyed évre	3 frt 50 kr.
Egy hóra	1 frt 20 kr.

Hirdetések helyben fizetendők.
Százalékot nem adunk.

Még egyszer a zugsajtóról.

Egy temesvármegyei bizottsági taglól vesszük a következő sorokat:

Temesvármegye, okt. hó végén.

A minapi czikkünkben kiemeltük, hogy zugsajtó volt, van és lesz jövőben is. Azt is mondottuk, hogy feleslegesnek tartjuk ezen a tisztességes társadalom által jogosan kárhoztatott zugsajtó keletkezésének indokát buvárlat tárgyává tenni, elég az, hogy zugsajtó létezik.

A bölcselkedők legjelesbjeinek mindeddig nem sikerült a felett tisztába jönniök, hogy keletkezés tekintetében melyiket illeti az elsőség, az idealismust avagy a realismust? az irás szerint kezdetben az ige, vagyis az isten vala, — egyébiránt nekünk nem feladatunk ezen kérdést itt vitatni, tény az, hogy a geologusok szerint a föld különböző alakulási fázisokon ment keresztül mindaddig, mig jelenlegi alakját és tökélyét elérte. A föld keletkezésével egyidejüleg az emberi nem is keletkezhetett.

Ha a föld mindaddig, mig jelenlegi tökélyét elérte, különböző alakulási fázisokon ment keresztül, ebből az következik, hogy eredetileg nem volt tökéletes és igy a földi lények is, az emberi nemet sem véve ki, eredetileg tökéletlenek voltak.

Az emberi nem e szerint eredete óta ment kulturális fázisokon keresztül, a soha el nem érhető tökély után törekedve.

Az ó korban, midőn az emberiség kulturális épületének alapköve letétetett, igen természetes, hogy akkor, a régiek, keveset irtak ugyan, de az a kevés, a mit irtak, remek, maradandó szellemi termék gyanánt fog ragyogni örök időkre.

Igaz, akkor sajtótörvények nem léteztek, azon egyszerü okból, mivel az akkori kor előtt a hirlapirodalom ismeretlen volt és igy az ó kornak zugsajtóról sem volt tudomása.

Kisfaludy, mikor megénekli a gyermekkor boldog voltát, igy kiált: »Oh boldog gyermekkor!« mi is kiálthatunk az ó kornak: „Oh boldog ó kor, előtted a zugsajtó ismeretlen volt!«

Az ó kornak, bámulatra méltó klaszsziczitása daczára, volt egy sajátos, de azért igen természetes, tehát nem csudálatos jellemvonása, mert hiszen a fizikából tudjuk, hogy a világon nincsen csuda.

Az ó kornak sajátos, de természetes jellemvonása abban kulminált, hogy az emberiség szellemi és erkölcsi világa épületének alapkövét lerakó, továbbá a nyilvános, hazájuk nagyságát, dicsőségét és fényét bamulatosan emelő férfiakat azzal jutalmazta meg, hogy részint erőszakos halálba, részint számüzetésbe küldte őket.

Hiszen tudjuk, hogy Sokratesnek, ki az öntudat magaslatán állott és a ki tudta azt, hogy semmit sem tud, azért, mivel tanitotta, hogy érzi magában a theismus létezését, azon ellene emelt vád alatt, hogy rontja az ifjuságot, a méreg poharát kellett üritenie. Miltiades, Themistokles számüzetésbe küldettek, Julius Caesar pedig a római senátusban 21 tőrdöfés következtében lelte gyilkos halálát, azonkivül Scipio, elég alapos okkal, keblében telve keserüséggel, kiáltva háladatlan hazájának: »Ingrata patria, neque quidem ossa mea habebis! önkéntesen számüzte magát hazájából.

De mindezen, az ó kort nem diszitő tények abban lelik természetes indokukat, hogy az akkori társadalom tulnyomó része kulturális tekintetben még kezdetleges stádiumban volt.

A középkor is sokat vett át az ó kor barbarizmusából. Lehetne állitásunk bebizonyitásául számos konkrét esetet felhozni, de minthogy az ily, a történelem lapjait szintén nem diszitő, hanem azért az uj korra nézve tanulságteljes esetek ismeretesek, — felesleges az idézés.

Tény azonban az, hogy a hirlapirodalom a közép kor előtt is ismeretlen vala, tehát akkor sem volt zugsajtó.

Minthogy az emberiség nem rohamosan, hanem csak fokozatosan, de azért biztosan mindig előre lépett a haladás ösvényén, a hirlapirodalom legtöbbnyire üdvös, de azért káros hatással is biró keletkezését az uj kornak köszöni és igy a zugsajtó is csak az uj korban keletkezett.

A hirlapirodalom és pedig a politikai tartalmu hirlapirodalom folytonos terjedése az államok tisztévé tette sajtótörvények alkotásáról gondoskodni, mert a sajtó nem egyszer kollisióba jövén az államhatalommal, az államhatalom ilyenkor nemcsak jogositva, hanem kötelezve is van megsértett tekintélyének büntetések alkalmazása által elégtételt szerezni sajtóügyi eljárás által a sajtóbiróság előtt.

Nemcsak a politika terén az állam tekintélyének megsértése miatt hanem egyes személyeknek a sajtó által magánbecsületükben történt jogtalan megtámadtatása, megsértése miatt is van sajtóügyi eljárásnak helye.

Egyébiránt a tisztességes sajtó soha sem vállalkozik azon aljas szerepre, hogy egyes és kivált közelismerésre érdemes személyek magánbecsületében gázoljon, az ily közmegvetésre teljesen érdemes, aljas szerep csakis a zugsajtó „müködési köréhez« tartozik.

A sajtótörvények terén valamennyi kultur nép rendelkezik bő jogtörténeti forrással; a sajtótörvények keletkeztek és alakultak az egyes nemzetek sajátságos viszonyai és követelményeinek megfelelőleg és a legszabadelvübb alapokra lettek fektetve és ha egyik, vagy másik nemzetnél egyik vagy másik tekintetben különböznek is egymástól, egy közös pontban mégis összetalálkoznak, t. i. valamennyi kultur nemzet sajtótörvényei alapulnak az esküdtszéki intézményen. Egy pontban azonban a magyar sajtótörvényekben fektetett alapelv közt egy részről és a többi európai kultur nép sajtótörvényeiben fektetett alapelv közt más részről még is van lényeges különbség és pedig:

A magyar sajtótörvények, valamint a sajtóügyi tárgyalást szabályozó 1868. évi m. kir. igazságügyi miniszteri rendeletek a liberalizmus azon szélső alapjából indulnak ki, hogy Magyarhonban az ugynevezett elkobzási elv teljesen ismeretlen, ellenben a többi kultur államok sajtótörvényeiben fektetett alapelv a konfiskacziót nemcsak megengedi, hanem egyes adott esetekben imperative elő is irja, sőt a harmadik, nagyon is beteg, a köztársaság bajaival vivódó franczia állam sajtótörvényei is elfogadták a konfiskaczio elvét, a mi majdnem a csudával határos Lamartine hazájában, pedig ha a francziák turbulens természetéből kifolyó szokásait, erkölcseit és évszázadokon át fejlődött intézményeit komoly tanulmány tárgyává tenni nem tartjuk felesleges munkának, azon meggyőződésre fogunk jutni, hogy az ő sajtótörvényeik fejlődése csakis természetes alapokon történt.

A jogtudósok mai napig is azon mindeddig el nem döntött kérdéssel foglalkoznak, hogy hol kezdődik az állam büntető hatalmának a határa?

Mi részünkről ezen kérdésre a következő kérdéssel válaszolunk: Hol kezdődik a magyar állam liberalizmusának a határa — a zugsajtóval szemben? mert hiszen annak, hogy a magyar sajtótörvények a világon a legszélesebb liberalizmus alapjára lettek fektetve, nagyon is meg van az értelme, mivel a magyar törvényhozás, felfogásunk szerint, a sajtótörvények alapkövének letétekor azon nézetnek hódolt, hogy a sajtótörvények csakis a tisztességes sajtó által elkövetett sajtóvétségek megtorlására lesznek hivatva, azonban aligha juthatott eszébe, hogy idővel keletkezni fog a szenyes, a zugsajtó is, mely elég vakmerő arra, hogy merészelje magát a tisztességes sajtóval párhuzamba tenni.

A zugsajtót, a tiszteséges sajtó kategoriájába tartozónak tartani komolyan gondolkozónak mindeddig nem juthatott eszébe, ebből pedig logika következik, hogy nagy igazságtalanság, sőt megbántás is a tisztességes sajtóra nézve, hogy a szenyes iratok, a zugsajtó fenntartója és terjesztője azon meg nem érdemlett megtiszteltetésben részesüljön, hogy épen ugy állittassék esküdtszék elé, mint a tisztességes sajtó repraezentánsa.

Hol itt az igazság? a szenyes iratok, zugsajtó terjesztője, kinek csak nyerni, de soha sincsen veszteni valója, méltán büszkeséggel nevetett ezen váratlan megtiszteltetésen!

Fentebbi kérdésünk, a liberalizmus féltékenysége szempontjából, megengedjük, hogy eshetik kifogás alá, azt azonban bátran, tiszta meggyőződéssel kimondjuk, hogy a szenyes iratok, a zugsajtó által elkövetett »vétségek« méltán, érdem szerint a közönséges büntények (crimen vulgaris) közé volnának sorozandók.

Ha a magyar nyelvü hirlapirodalom történetében lapozgatunk, azonnal akadunk azon, a magyar nyelvü hirlapirodalom tiszteletére és becsületére váló körülményre, hogy a magyar nyelvü hirlapirodalom, habár politikai iránya különböző is, soha sem helyezkedett a zugsajtó aljas álláspontjára, hanem mindenkor repraezentálta és előmozditotta a haza érdekeit.

Sajnos, de való, a Magyarországon jelenben létező zugsajtó, német! tisztelet azonban a bár németnyelvü, de azért tisztességes, hazafias sajtónak.

A temesvári „Der Freimüthige« czimü német lap per excellencze zuglap. Mindamellett nevezi magát »politikai heti lapnak!«

Hogy »szerkesztője« is van, magától értetik.

»Annak« multja is van! melynek »fényes« oldala abban »kulminál«, hogy volt valamikor vármegyei kezelő hivatalnok, ebbeli minőségében azonban kolliczióba jövén a törvényekkel, a vége az lett, hogy — »a tisztviselő ur« elmozdittatott.

Azután »szerkesztő« lett és azt tüzte ki »programmul«, hogy a magyar alkotmányos törvényhatóságok fejeinek kifogástalan becsületét sárral dobálja.

Ez »politikai iránya!«

Mintha Magyarhonban egy politikai lap szerkesztőjétől egyéb értelmi és erkölcsi minősités nem kivántatnék!

Mintha a magyar közvélemény reáhallgatna!

Mintha a magyar közvélemény érdemteljes, nyilvános férfiait nem tudná az őket megillető megtiszteltetésben részesiteni!

A „szerkesztő ur« egyébiránt nem sokára azon talán őt nagyban meglepő megtiszteltetésben fog részesülni, hogy »sajtóvétség« elkövetése miatt a magyar esküdtszék előtt fog állani, azon esküdtszék előtt, mely hivatva van néha a tisztességes sajtó repraezentánsai fölött is a „vétkes« avagy »nem vétkes« szót kimondani.

De addig is, mig ez bekövetkezik, a zuglap szerkesztője szabadon irhat.

Gondolkozzunk a felett, hogy helyesen van-e ez igy?

Az osztrák képviselőház kulisszái mögött a mult napokban egy érdekes nyelvkérdésről volt szó. Az első ülésben Janda ujon választott cseh képviselő cseh nyelven

---

Az „ARADI KÖZLÖNY" tárczája.

(Október 30.)

Ötszáz fekete kávét!

(Makói adoma.)

— Az „Aradi Közlöny" eredeti tárczája. —

Csanádból ujra került egy adoma. Nem friss: régi, de éppen ez bizonyit a jósága mellett azon kivül, hogy a hires adomázó Boross Samu hozta Aradra.

A dolog ugy a negyvenes éveknek egészen az elején történt. Akkor még nem vitte a német ügynök vaggonszámra a Bismarck országába a makói hagymát, nem tudott senki a Cseresnyés János kapitány nagy-jelentőségü ügyéről, vagy hogy valami rendkivülivel fessem a mostani csanádi helyzet és az akkori közti külömbséget, hát még K. Kiss Péter uram se tette volt meg akkor Justh Gyulát államférfiunak az aradi szélsőbali ujságban.

Amolyan csendes, czivilizálatlan világ volt az alföldi gentryk fővárosában s csak ugy dőlt mindenkinek az arczából kifelé a jólét. Vasut, telegráf és több efféle ördöngös dolgok nem verődtek be a szüz talajba és a Dósics Péter bácsi (különben királyi asztalnok) gőzfürdői kalandja sem volt ismeretes.

Igaz, ezt el kell mondani. Dósics Péter bácsi egy időben átrándult Hód-Mező-Vásárhelyről Topolyára egy kis jóizü időtöltésre. Minden pompásan ment, csak pár nap mulva nagyon kezdte az öreg ur a fürdő hiányát érezni, s ezt meg is mondta a házi gazdájának. De nem csekély ámulatára, rögtön elvitték a kitünő kedélyü Dósics bácsit egy spiritusz-gyár gőzfürdőjébe.

Hát ez nagy dolog volt, jó is volt, csak az a hiánya volt, hogy nem volt t u s a gőzfürdőben.

Péter bácsi nagyon felhevült, de türte csendesen a gőzt az ő „nedves-szárazságával." Egyszer azonban már nem tudva tovább kiállani a fullasztva-izzasztó gőzt, felkiáltott:

— Vizet, vizet! Hamar!

És csodák csodája, a másik pillanatban hatalmas vizár önti végig testét Első megepetéséből a hogy magához tér, figyelmesen körülnéz, hogy honnan jött az isteni, üditő vizfelleg, s a mikor észrevette a gépezetet, hatalmas hahotába tört ki.

Egy paraszt ember volt az, kezében egy jókora cseberrel s folyton ott ült a gőzben még pedig — k ö d m ö n b e n . . .

De még ennél is kedélyesebb világ volt az, a mikor Gazdagh Antal koma, messzi vidéken az első makói marhahizlaló jelentékeny titulusát birta. Hogy gazdag volt a zsebében is a nevén kivül, az természetes, de az már csodálatos volt, hogy „a csanádi marhák királya" sült paraszt módjára öltözködött. Nyáron egy ing, lábravaló és kis mandli. Hanem azért ő csak Gazdagh Antal volt, a ki az adoma évében ötszáz marhát hajtott fel Pestre a nyári vásárra. Ő aztán csak később ment fel a jószág után az öreg Borossal, a ki kompánistája volt.

Kitünő vásárt csaptak és az öreg Gazdagh, széles jókedvében neki veszi magát, hogy megpróbálja és iszik egy f e k e t e k á v é t.

A „Magyar király-kávéház" volt akkor Pesten a legnobelebb. Ide jártak az urak feles számmal és nagyon megnézték a kellnerek, ha valami kopottabb alak vetődött be a negyvenes évek „Hangli"-jába.

Gazdagh uramat oda hozat a sorsa: Gatyában és kis mandliban. A mint belépett a kávéházba, valamennyi kellner összefutott, hogy ne engedjék leülni.

— Egy kávét innék! — szólt az öreg és helyet akart foglalni.

— Nincs kávé magának, — válaszolt kórusban vagy három kellner.

— Aha, — mormogott Gazdagh uram, — hát n e k e m nincs? Jó, — és azzal szépen indult kifelé. Az utját egyenesen a tandler-boltok felé vette az István-térre és ott hamarosan összevásárolt egy czilinder-kalapot, egy frakkot, mellényt és nadrágot. — Igy megdiszesedve, de pokoli kinézéssel indult vissza a «Magyar Király kávéház"-ba. Nagy garral belépett, lenehezkedett egy asztal mellé és félig-meddig orditva paranesolta:

— O t s z á z fekete kávét hozzanak!

A kellnerek és a közönség — nem ismerve meg a czilinderes-frakkos alakban az előbbi mandlis embert, — azt hitték, hogy bolond. Gazdagh uram azonban nem hagyta magát alteráltatni és még nagyobb hangon követelte az ötszáz kávét és egyuttal bizalomgerjesztőnek az asztalára csapta és szétbontotta a nagy bőrbugyellárist, mely százas bankóktól duzzadott.

Rögtön belátták, hogy egy bolondos passzióju emberrel van dolguk és ebben a hiszemben adta ki maga a kávés a rendeletet, hogy szolgálják ki egy üstben a fekete kávét, s egyuttal fel is vette a csinos summát Gazdagh uramtól, a tengernyi fekete kávé árában.

Egy negyed óra után, egy üstben behozták a csanádi marhák királya elé az ötszáz fekete kávét s s mellé egy kis fateknyőben a czukrot.

Gazdagh uram egyet csavarintott a fél bajuszán, s a másik pillanatban az üstbe dobta az egész czukrot. Erre pihent egy kicsit.

Az eleinte nagyon felszaporodott kiváncsiak már oszladozni kezdtek, midőn óriási hahota rázkódtatta meg a kávéház falait.

Gazdagh uram ugyanis, hirtelen levetette a frakkját, utána a mellényét és a nadrágját s a hogy közéjük csapta a czilinderit, valamennyit összegombolyitotta s b e l ö k t e a k á v é s ü s t b e. És a mig a botjával lekvár módjára kavarta az uri anczugot az ötszáz fekete kavéban, dühös megvetéssel kiáltgatta:

— I g y á l k u t y a! N e k e d v a n b ö c s ü l e t e d!...

Spadassin.

Látszat és való.

(Regény öt könyvben.)

— Az „Aradi Közlöny" számára németből forditotta: —

DENISE.

Harmadik könyv.

(38-ik folytatás.)

Fritz bámulattal nézett még egyszer Ida szemeibe, mielőtt távozott volna és vére erősebben kezdett lüktetni. Egészen eltelve Ida képétől bolygott a fiatal orvos mint egy álmodozó a teremben és szinte összerezzent, mikor véletlenül Burgstaller egészségügyi tanácsosal találta magát szemközt, egy erőteljes, fehérhaju öreg urral, a ki daczára hetven éveinek egy ifju szemeivel nézte a társaságot.

— Hiszen itt van az én fiatal kollegám — mondá az egészségügyi tanácsos, Fritznek oda nyujtva kezét. — Nos, hogy állunk a praxissal? Jöjjön, bemutatom egy ismerős családnak, a melyben három férjhez adó leány van. Ha ön jó benyomást csinál és férjjelöltnek kvalifikálja magát, háziorvos lesz.

A zenekar, mely egy növények által képzett zöld fal megett fel volt állitva, egy polonaiset kezdtek huzni. Minden férfi oda sietett a tánczosnőjéhez és sorba állottak. Az öreg egészségügyi tanácsos vezette a polonaiset a házi asszonynyal, a kinek arczán az öröm és anyai büszkeség teljesen eltörölte a szokásos szenvedő kifejezést. Kimért taktusban mozogtak előre a párok, tulságosan lassan a fiatal szivekre és lábakra, melyek alig tudták megvarni a körtánczok kezdetét. Egyszerre csak felhangzott a walzer, a fiatal párok élénken forogtak, a szallagok lebegtek, a gyertyák lobogtak, a szivek erősebben dobogtak, tüzes pir boritotta el a tánczosnők arczát. A bál megkezdődött — Ida első bálja, melyet már oly régóta várva várt.

Az idősebb urak a mellékszobákba huzódtak vissza, mután a szükséges előkészületek megtétettek a rohist játékra és mindenek előtt a harmadikat megcsipték, az anyák visszamaradtak a teremben, hogy gyönyörködjenek leányuk diadalában és hogy beszédközben felelevenitsék saját fiatalságuk élményeit.

A szünet alatt a tanácsos keresve haladt át a teremben itt-ott kicserélve egy-egy udvarias szót, de sehol sem időzve.

— Nem látta a fiamat, báró ur, — kérdé Kattvitztól, a ki épen igyekezett feltálalni Idának összes szeretetreméltóságát.

— Nagyon sajnálom, tanácsos ur, szemeim ugy káprázunak a kisasszony szépségétől, hogy megbocsátható, ha nem látom a fivérét.

Sem a tanácsos sem Ida nem tartották érdemesnek, ilyen darabos hizelgésre felelni. Az előbbi tovább ment a terem másik végére, a hol Bodot találta, a ki lerázva nehány köteles tánczot, ide visszahuzódott és épen nagy beszélgetésbe volt elegyedve Dattenberggel.

— On nem tánczol gróf ur? — kérdé a tanácsos.

— Nem tanácsos ur, legalább nem valami előszeretettel.

— Akkor csakugyan rossz néven venném, ha nálam erőltetné magát. Van talán nehány szabad perze, Dattenberg ur megengedi, hagy rövid időre elvigyem önt.

Dattenberg némán meghajtotta magát és Bodo követte a tanácsost a játékszobába, mivel a zene ismét megszólalt.

— Már elhatározta magát jövő állására nézve, gróf ur? — kezdé a tanácsos. Megbocsátja ezt a kérdésemet, de mielőtt nem szereztem volna biztonságot magamnak e felett, nincs értelme ügyemnek.

— Még eddig nem, — válaszolt Bodo.

— Ennek nagyon örülök. Ma este, természetes csak rövid lehetek, de azt hittem hogy nem szabad haboznom előterjesztésemmel, mert önnek bizonyosan annyi másféle kilátásai vannak, hogy még végre el is késhetek. Baráti oldalról az a tudósitás jött hozzám Hamburgból, hogy az ujonnan szervezett kivándorlási biztos állására egy férfi kerestetik a kinek világtapasztalata, emberismerete, meleg szive és mindenek felett elég tekintélye legyen, hogy intézkedéseit érvényre jutassa egy csomó többnyire miveletlen emberrel szemben. Mivel ezek a tulajdonságok vajmi ritkán találkoznak egy személyben, az urak a tanácsból egész idáig fordultak hogy —

— Kivándorlási biztos, — szakitá félbe

elmondta a csehek szokásos jogfentartó óvását. Az ülés gyorsirászati naplójában azonban a beszéd szövege helyett csak ez olvasható: „Janda képviselő beszédet tartott cseh nyelven." Igy történt ez más esetekben is, a midőn nem német beszédet mondtak, a mit a gyorsirók nem tudtak leirni. Az ifju csehek klubjának elnöke Engel ebben az ügyben fel akart szólalni, de Smolka elnök nem adott neki szót. Engel azt szerette volna követelni, hogy annak a képviselőnek, a ki nem német beszédet mond, engedtessék meg beszédét a gyorsirászati naplóba illeszteni. A képviselőház három ellenzéki klubjának előljárói erre értekezletet tartottak, melyen általánosan az az óhajtás nyilvánult, hogy az ellenzék egységesen járjon el. E czél érdekében pártközlöny alapitását tervezik.

A boszniai állampolgárság. Pavlovics Miklós szegedi illetőségü birtokos Brckában, Boszniában telepedett meg s ott meg akarván honosodni, folyamodott a magyar kir. belügyminiszterhez a magyar állampolgárság kötelékéből való elbocsáttatása iránt. A belügyminisztertől a kérvény 66,415 szám alatt kelt elvi jelentőségü határozatot tartalmazó leirattal érkezett be Szeged város tanácsához, mely szerint: „Pavlovics Miklós Brckában (Boszniába) települt lakosnak folyamodványát, melyben Boszniába való megtelepedés czéljából a magyar állam kötelékéből való elbocsáttatását kérelmezi, a miniszterelnökkel történt megállapodás után azzal küldi vissza, hogy miután az eddig érvényben levő megállapodások értelmében a Boszniában megtelepülő magyar alattvalók magyar állampolgári viszonyukat tovább is megtartják, ez okon nincs szükség, hogy a megtelepülő e miatt a magyar honpolgári kötelékből kilépjen."

MEGYEI KÖZÜGYEK.

— „Hivatalból — dijmentesen." —

E lap 288. számában Pituk Béla ur „A községi lelkész munkaköré"-t ösmertette, azzal az általánosan ismert diplomacziai fogással, a melylyel a sanda mészáros élt, t. i. nem oda ütött, a hova nézett.

A helyett, hogy a lelkészek bokros teendőinek „ingyenes" terhei mellett a salláriumos részét is közölte volna czikkiró ur, felcsapott adófelügyelőnek és csépelte községi hivatalnok társát, a községi jegyzőt, — hivatalból, dijmentesen.

De ezen eredendő bünét nem vennénk zokon, mert hiszen hozzá szoktunk a sok oldalról jövő méltatlan megtámadásokhoz; azt a kérdést azonban el nem engedhetjük, hogy miképillik a lelkész munka köréről irt közleménykeretébe a zsigmondházi, uj panáti jegyzők tragikus sorsa, milyen összefüggést képzel e két kérdés között? A két külömböző s egymástól távol eső thema között a szerencsétlenekre hivatkozni nem loyalis dolog; de meg a jegyzők ellenében egy kevés indulatos szándékról is tanubizonyságot tesz a hivatkozott közlemény ezen része. Aztán gondolkodóba ejti a községi jegyzőket Pituk ur azon kijelentése is, hogy: „lövedelmük nem csekély." Szatirai-e ez, vagy ismét egy kevés rosz akarat? Higyje el Pituk ur, hogy a községi jegyzők nem gömbölyödnek ki a husos fazekak körül, mint egy némely hivatalnok, kaszt tekintélyes része. Ha nem hiszi, keseredjék egy pár évi jegyzői kosztra, — hivatalból emelhetné ez esetben azok fizetését és sokkal több oka volna panaszkodni az „ingyenes" munkák halmaza miatt.

A jegyzők és lelkészek munkakörének viszonyitására vonatkozólag tett azon kijelentésével, hogy: mily ég és földközötti különbség létezik e két hivatal munkaköre között" — tökéletesen egyetértek: hasonlitani sem lehet a lelkész munkaköré a jegyzősok oldalu teendőivel. A kik ismerik azon munkaterhet, mely a jegyző válluira nehezedik, azok mondhatnak igazságos itéletet. De semmi esetre Pituk ur, ki fényes tanubizonyságát adta a közigazgatási ügyek ösmeretében járatlanságának.

Azt szivesen beösmerem, hogy a lelkész urak az „ingyenes" munkákkal bőven el vannak látva; de hát azon még a püspök sem segithet. „Minden . . . ki érzi a maga terhét", mondja nálunk a kukás gányó,

Okom van hinni, hogy Pituk ur a tiszteletreméltó klerus tagja s mint ilyen lelki megnyugvással, pásztori türelmességgel fogja tovább is végezni az „ingyenes" munkálatokat, majd kárpótolva lesz az, ha itt lent nem, hát odafönt, mert: fiat jurtitia aut pereat mundus."

Ismerek sokak között egy igen derék s jó humoru plébánost, a ki egy időben szintén panaszkodott az „ingyenes" munkálatok miatt. Ma már megnyugodott sorsában s az ingyenes anyakönyvi kivonat ezen nyomtatott szövege felé: „Dicsértessék a Jézus Krisztus" hűségesen oda irja: „Hivatalból — dijmentesen."

Kun-Ágota.

KÜLFÖLD.

A német császár haragja. Táviratainak Berlinből furcsa dolgot jelentettek. A berlini városi tanács küldöttsége rosz kedvében kapta a császárt, a kit üdvözölni óhajtott és engedélyt kérni tőle, hogy nagyatyja emlékére egy kutat állithassanak fel a városban. A császár épen a szent keresztről nevezett templom felavatásáról jött, midőn a küldöttség tisztelgett. Forckenbeck polgármester tartotta az üdvözlő beszédet.

A császár erre következő beszédet mondá, melyet mult számunk távirata csak kivonatban közölt:

Uraim! Köszönöm, hogy szives kivánataik mindenüvé elkisértek utazásomon. Örömmel lep meg a város által oly váratlanul készitett ajándék. Epen egy istenházának ünnepélyes felavatásáról jövök, oly ünnepélyről, melynek gyakori ismétlése különös elégtétellel töltene el engemet. Fájdalmasan érintett azonban, hogy a mikor távol országokban a birodalom jóléteért működtem, a hazai sajtó oly módon tette szó tárgyává legbensőbb családi ügyeimet, mint azt egy magánember sem türné. — Uraim! E város falai közt fogok állandóan tartózkodni s azért remélem, hogy önök is megteszik a magukét arra nézve, hogy ilyen dolgok ne fordulhassanak többé elő.

Erre még egyszer köszönetet mondván, elhagyta a fogadó termet, a nélkül, hogy bemutattatta volna a küldöttség tagjait.

Boulanger az alkotmány revizióról. A Boulanger tiszteletére szombaton rendezett lakomán körülbelül 800 ember volt jelen. A lakoma egész simán folyt le. Boulanger beszédet tartott, kijelentve, hogy az ország mélyreható és komoly reformokat óhajt, a kormány revizió-javaslata ellenben megsértése és provokálása a közvéleménynek. Az ország oly reviziót akar, mely visszaadja a népnek a szuverénitást. Nemzeti köztársaságot kell teremteni, mely egyesitse a régi pártok összes tagjait es visszaszerezze Franciaországnak azt a diesö helyet, melyet a nemzetek sorában elfoglalt.

Bismarck ellen Frigyes császár naplójának ismeretes ügyével kapcsolatban rendkivül éles hangon tartott röpirat jelent meg Németországban. E röpirat egyenesen azt állitja, hogy a kanczellárra nézve végzetessé válhatik a Geffckenpertárgyalása. „Ha — igy szól a röpirat, — Geffcken felmentetik, a kanczellár az egész világ előtt oly módon dezavuáltatik, melyhez hasonló példa Németországban még alig fordult elő. Hogy mily jelentőséggel birna ez a herczeg tekintélyére nézve a diplomacziában és a világpolitikában; mily sulyos csapás érné ez által a német tekintélyt a külföldön; mily példátlan káröröm és diadalkiáltás hangzanék fel az egész vonalon a kanczellárnak valóban nem kevésre becsülendő ellenségei részéről s minő visszahatással lenne ez magára a beteg és öreg kanczellár szervezetére, ezt az olvasóra bizzuk megitélni. Mi a magunk részéről csak a legnagyobb aggodalmat fejezzük ki ez esbetőségekkel szemben." A röpirat tüzetesen foglalkozik azzal az esettel is, ha Geffcken elitéltetnék s azt a meggyőződést nyilvánitja, hogy ez még rosszabb visszahatást gyakorolna a kanczellár tekintélyére. A röpirat szerzője szerint megtörténhetik, a mi nélkül alapos itélet hozatala nem képzelhető, hogy szakértők hallgattatnak meg erra nézve, mi tekintendő „államtitoknak." Ez esetben pedig magát a kanczellárt kell első sorban mint szakértőt kihallgatni. „De mily megháboritására fog vezetni a nép jogérzetének, — igy szól tovább, — mennyire alá fogja ásni a népben a monarchikus érzést, ha egy alig nehány hónappal ezelőtt elhunyt uralkodó emlékével kapcsolatban nyilvános vita fog folyni a felett, hogy a mennyiben a napló valódi, akkor ez az uralkodó saját emlékét közvetve maga alacsonyitotta le és elitélésnek tette ki. Kérdezzük továbbá, hova lesz a biróság ama felemelő öntudata, hogy ő a király nevében oszt igazságot, ha ily kérdésekbe bonyolittatik be az a biró, a ki csak nehány hónappal ezelőtt még amaz uralkodó nevében hozta meg határozatát, a kinek emléke felett hivatik fel kárhoztató itéletre." — A „Nat. Zeitung" erre megjegyzi, hogy először is nem Frigyes császárnak, hanem a trónörökösnek naplójáról van szó s kérdéses esetben és másodszor, ha a vádnak megfelelő itélet hozatik is, ez az itélet nem a napló tartalmát, hanem annak jogosulatlan közzétételét érinti.

A pápa világi hatalma. A Vatikánban, mint a „Frankfurter Zeitung" nak sürgönyzik már elkésztült az a jegyzék, mely a német császár látogatásával foglalkozik. E jegyzék ugyane forrás szerint a napokban küldetik el az európai udvarokhoz. A pápa e jegyzékben hangsulyozni fogja a szentszék szorongatott helyzetét s állitólag kifejezésre fogja juttatni, bár csak közvetve, a lehangoltságot, melyet benne a német császár látogatása keltett. A „Frankfurter Zeitung értesülése szerint nemcsak az hatott kellemetlenül a pápára, hogy a német császár őt félbeszakitotta, midőn a világi hatalom kérdését szőnyegre hozta, hanem az is hogy az eszmecsere, mely a pápa és a német császár között folyt, nem hordta magán azt a jelleget, melyet a pápa és a német császár sokkal fiatalabb kora szempontjából magára nézve kivánatosnak tartott volna.

A német hadsereg körében, mint jelentik, még mélyebbre ható oly intézkedések vannak küszöbön, melyek e hadsereg teljes felfrissitését czélozzák. Vilmos császár egészen ki akarja küszöbölni hadserege köréből azt a stagnácziót, mely nézete szerint abban az utóbbi években nyilatkozott s főleg el akarja háritani amaz akádályokat, melyek az uj reformok behozatalánál az öregebb tábornokok körében észlelhetők voltak. A személyváltozások, melyek a hadsereg legfőbb köreiben csak nehány hónap óta történtek, oly nagyok, hogy az utóbbi tizenöt év alatt együttvéve még számszerűleg sem történt ily nagy változás. E hó 25-ig összesen 14 hadtestparancsnok. 21 altábornagy, 51 vezérőrnagy, 77 ezredes, vált ki a német hadsereg tettleges állományának köréből s kineveztetett: 5 tábornagy 19 hadtestparancsnok, 39 altábornagy 69 vezérőrnagy és 91 ezredes. E nagymérvü változásoknak az a következése, hogy a német hadsereg ma pusztán egyetlen olyan parancsnokló tábornokot bir, a ki 1870/71-ben hadtestet vezetett s ez György szász herczeg és csak egy oly tábornoka van, a ki a franczia háboruban hadsereg élén állott s ez: a szász király. Daczára azonban a nagymérvü változásoknak, az alantabb rangosztályokban az előléptetés czélyei rendkivül kedvezőtlenek, mert vannak a német hadseregben oly főhadnagyok, kik 18—19 éve szolgálnak s igy ma 39—40 évesek. Minthogy majdnem két nemzedéken keresztül nem történt intézkedés, mely az alantasabb rangfokozatoknak legalább reményt nyujtott volna arra, hogy ha későn is, legalább idővel még is elérhetik a törzstiszti állást, ennek megfelelőg majdnem két generacció van a német hadseregben, mely teljesen meg van fosztva az emlitett előléptetésnek minden reményétől. Ennek következtében a német hadsereg körében most annak hire jár, hogy az idősebb századosok és törzstisztek körében oly tömeges nyugdijazások fognak történni, a minőre egyszerre még nem volt példa valamely hadsereg történetében.

Az afrikai rabszolgakereskedés. Az afrikai rabszolgaság kérdésében számosan látogatott népgyülést tartottak Kölnben, melyen az érsek, valamint a katonai és polgári hatóságok fejei is jelen voltak. A népgyülés határozati javaslatot fogadott el, mely kijelenti, hogy a rabszolgakereskedés elnyomása valamennyi keresztény állam közös kötelessége. Különösen kötelessége a Congó államnak, Angliának és Németországnak, hogy az elkerülhetetlen harczot felvegyék és erélyesen keresztül vigyék. A határozati javaslat egyuttal bizalmat fejez ki az iránt, hogy a birodalmi kormány a német lobogó becsületét és a német érdekeket hathatósan meg fogja óvni.

LEGUJABB POSTA.

— **A franczia klerikálisok és a német császár.** A franczia klerikálisok nagy bibának tartják, hogy a pápa fogadta Vilmos császár látogatását.

A klerikálisok egyik legbefolyásosabb embere következőleg nyilatkozott a Times levelezője előtt:

A pápának igy kellett volna szólani a császárhoz: On Rómába jött, hogy bizonyságát adja a szövetségese iránt érzett barátságának. Látogatása tehát nem magyarázható ellenséges értelemben a Vatikánnal szemben, a mig olyasmit nem mond, vagy tesz, a mi egyenesen a pápaság ellen irányul. En nem fogadhatom önt, mert a legóvatosabb szertartások daczára szentesiteném a Rómában való jelenlétét azon körülmény által, hogy elfogadom."

Ha a pápai szék igy beszél vala, növelte volna befolyását, mert a közvélemény mindig azzal a gyönyörűbbel tart, a ki dacol az erőssel; senki sem hitte volna, hogy II. Vilmos nem akarta meglátogatni a pápát. Németország katholikusainak millióit csodálatra ragadta volna az aggastyán bátorsága, a ki élő tiltakozás lett volna az ifju fejedelem diadalmi menete ellen.

Utóbbi időben sokat emlegették Galimberti nunciust. Ez egy szeretetreméltó, becsvágyó, igen intelligens ember, a ki szivesen játszana szerepet. Buzgalma nagyon messze viszi. Politikájában van valami moderu. Ismeri a sajtót és felhasználja. A Vatikán csöndes és titokzatos politikáját csillogó fénybe akarja vonni s kényszeriti, hogy lépteit siettesse. Galimbertinek jeles tulajdonságai vannak, de nincs meg benne ama pápai diplomaták türelme és lemondása, a kik örökkévalónak tartják a pápaságot. Galimberti nunczius halandóak tartja azt és azt hiszi, hogy az idő minden mulandó fölött győzedelmeskedik. Galimberti mindenesetre erősen befolyásolta a császár látogatását. De mi történt? II. Vilmos külsőleg elégtételt adott a Vatikánnak, de a pápaságnak a legcsekélyebb engedményt sem adta meg, a mint azt kifejezte Umberto királyra mondott felköszöntőjében. A Vatikánnak meg kellett elégednie az árnyékkal és Crispi kapta meg a lényeget. — Olaszország nyerte meg a csatát s a pápai széket elhagyta Németország, melyre ugy számitott, hogy igényeit támogatni fogja.

Az

„ARADI KÖZLÖNY"

(Megjelen mindennap)

Előfizetési feltételei.

Helyben házhoz hordva:

Egy évre	12 — kr
Fél évre	6 „ — „
Negyed évre	3 „ — „
Egy hóra	1 „ — „

Vidékre szétküldve:

Egy évre	14 frt — k
Fél évre	7 „ — „
Negyed évre	3 „ 50 „
Egy hóra	1 „ 20 „

Felkérjük lapunk azon előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember végén lejárt, hogy az előfizetést mielőbb megtenni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás álljon be

Az „Aradi Közlöny"
kiadóhivatala.

NAPTÁR.

Október 30 Kedd. Rom. kathol. naptár: Zenob. Prot. naptár: Kemény. Görög orosz naptár: (október 18.) Lukács ap. Nap kél 6 óra 44 perczkor, nyugszik 4 óra 44 perczkor.

Sport.

— **Aradi falkavadászat.** —

Október 30-án 85-ik őrház.
„ 31-én kurticsi kis erdő.
November 3-án szombat, Sofronya-puszta Purgly major.
November 5-én, hétfő, Vásárhelyi-csárda
November 6-án, kedd, 85-ik őrház.
November 7-én, szerda, kurticsi erdő.
November 8-án, csütörtök, ujfalusi csősz ház.
November 9-én, péntek, 91-ik őrház.
Délelőtt 11-kor.

Károlyi Tibor gróf.

HIREK.

ARAD ÉS VIDÉKE.

— **Az »Aradi Közlöny« szerkesztősége** hétfőtől kezdve végleges helyiségébe költözködött: az aradi és csanádi egyesült vasutak ujonnan épült palotájába. A szerkesztőségi iroda a földszinten lesz. A palotának a városháza felőli kapuján véve a bejárást: jobbra első ajtó.

— **Hivatalvizsgálat.** Fábián László főispán és Ormós Péter alispán ma reggel Pécskára rándultak az ottani főszolgabirói hivatal megvizsgálására, Pécskáról Kisjenőre mennek hasonló czélból.

— **Simon Ákos dr. az aradi kir.** törvényszék közkedveltségben álló szép tehetségü jegyzője a világosi járásbirósághoz albirónak neveztetett ki.

— **Iskolaszéki ülés.** Arad város iskolaszéke tegnap délu án 4 órakor Salacz Gyula polgármester elnöklete alatt ülést tartott. Jelenvoltak: Millig József iskolafelügyelő, Tarjányi Vilmos, Schuszter Illés, Schöpkesz Ede, Fényes Dezső dr., Bing Vilmos, Arkay Kálmán, Mülek Lajos, Kerner Péter, Kuncz Elek, Jánossy Demjén dr., Varjassy József, Tiszti Lajos, Boros Vida, Marschall L. dr., Institoris K. és Bonts A. jegyző. Elnök az ülést a biz. tagok üdvözlésével megnyitván, olvastatott a legutóbbi közgyülés határozata, melyszerint Millig József volt polgári iskolai igazgató iskolafelügyelőnek egyhangulag megválasztatott, mit az iskolaszék éljenzéssel sel vett tudomásul. Salacz polgármester iskolaszéki elnök ez alkalomból üdvözli az uj iskolafelügyelőt és kifejezi azon reményét, hogy a belé helyezett bizalomnak minden tekintetben meg fog felelni. A Millig József megválasztása folytán szükségessé vált a polgári iskolai igazgatói állásnak és ugyanazon iskolánál egy tanári állásnak betöltése, illetőleg az oda helyettesitett tanerő véglegesitése, minélfogva Szőllőssy Károly igazgatónak és Mátyás Mátyás tanárnak véglegesittettek. Hasonlókép megerősittettek állásukban Simon Karolin és Drescher Gizella tanitónők — A kapautczai leányiskola IV. osztályának megvizsgálására kiküldött bizottság jelenti, hogy megbizatásában eljárván, azt tapasztalta, hogy e leányiskola IV. osztályának 29 növendékét nem lehet a többi iskolákba beosztani, mert a templom-utczai iskola negyedik osztálynak 67—68 tanulóval igy is tul népesek és a sz.-pétertéri iskola IV. osztályába pedig csak még 12 növendéket lehetne elhelyezni. Ennélfogva azon ajánlatot teszi a bizottság, hogy a kapautczai leányisk. IV. oszt. osztatlan I. és IV. osztályra rendeztessék be, igy segitve lesz az I. oszt. tulnépességén is. Egyidejüleg javasolja a bizottság, hogy a mostanig iskolába nem járó azon vidéken lakó leányok, — kik jelentékeny számmal vannak — törvényes kényszer alkalmazásával köteleztessenek az iskolába járásra. Az iskolaszék a bizottság javaslatát határozattá emelve megbizta az iskolafelügyelőt, hogy az ügyet ilyen értelemben rendezze és hogy a kapitányságot a kényszerintézkedések megtétele iránt megkeresse. — Az állami felső leányiskola igazgatósága tudatta az iskolaszékkel, hogy ez iskolában a pedagogiai elvekre való tekintettel kedd, csütörtök és szombaton délután tartatik szünidő. Az iskolaszék ezzel szemben is megmaradt azon előbbi határozata mellett, hogy az állami felsőbb leányiskolával egy épületben az uj marosparti iskolában elhelyezett városi leányiskolában szerdán délután és pénteken legyen a szünidő, megbizatott azonban az iskolafelügyelő, hogy a szerda délutáni szünidőt czélszerűségi szempontból csütörtök délutánra tegye át. Mülek Lajos ez alkalommal felvetette, hogy a leánynövendékek tul vannak terhelve az iskolában s hogy rajzolni hátrányos különösen a leánygyermek testi feilődésére, hogy délelőttönként négy órán át kell ülniök az iskolában. Ezen felszólalás folytán megbizatott az iskolafelügyelő, hogy e tárgyban tegyen javaslatot az iskolaszéknek. — Drescher Lajos rajztanitónak kérelme, melyben az iránt folyamodott, hogy engedtessék meg, mikép a kapa-utczai és szent-pétertéri leányiskolák IV. oszt.-ban a rajzot helyette Drescher Irma végzett tanitónő tanithassa, teljesittetett. Ezzel az ülés nehány jelentéktelenebb folyó ügy elintézése után véget ért.

— **Az őszi napsugár** tegnap tavaszias fénynyel és melegséggel ragyogott, mint nehány nap óta folytonosan. A meteorologiai intézetek azt jelzik, hogy a légsulymérő egész Európában magasan és egyenletesen áll s igy a legközelebbi időben még csöndes, száraz s a hűvös éjek után enyhe napok várhatók. A sétakedvelő közönség nagy örömmel fogadja ezt az időt, a déli órákban rendkivül élénk a korzó, de kevésbé örülnek ennek az időnek a vadászsport barátai. A kopóvadászatok mindenfelé beszáradtak. Nem örülnek ennek az időnek a czipészek, csizmadiák, ruhakereskedők, szabók meg szücsök sem, kik a napokban kezdődő vásárt sokkal fagyosabb időben szerettnék megtartani.

— **Kinevezések.** Fogler Béla szegedi kir. törvényszéki jegyző a makói, Halmágyi Jenő lugosi törvényszéki jegyző a facseti, és Perjessy Mihály vingai járásbirósági aljegyző az ottani járásbirósághoz albirónak neveztetett ki.

— **Vasárnap délutáni szini előadások.** Mosonyi Károly szinigazgató folyamodott a szinügyi bizottsághoz, hogy engedtessék meg neki vasárnap délutáni előadások tartása. A délutáni előadásokra, ugy mint tavaly Kreesányinál fáért belépti jegyek fognak kiadatni. Az első délutáni előadás már vasárnap lesz.

— **Eljegyzés.** Kell Róza kisasszonyt, Kell Lipót dr. aradi ügyvéd kedves és szép nővérét eljegyezte Goldmann Adolf Gyulavesről.

— **Letört virág.** Böhm József m. kir. államvasuti ellenőrt és neje Vásárhelyi Juliannát fájdalmas csapás érte 5 éves Gusztáv fiuknak f. hó 27-én történt elhunytával. Nyugodjék békében!

— **A nyolczadik gyógyszertár** ügyében hozott közgyülési határozat ellen Khudy József gáji gyógyszerész felebbezést adott be.

— **A költözködések ideje** Aradon november 2-án veszi kezdetét és pedig a szabályrendelet értelmében a kisebb lakásokból november 2-án délig, a több szobás lakásokból 3 án délig, a nagyobb lakásokból azonban 13-án estig tartoznak a bérlők kiköltözködni és az uj lakóknak a lakásokat rendelkezésükre bocsátani.

— **Az aradi közuti vaspályatársaság** kocsijai f. évi november hó 1-én és 2-án az indóháztól a temetőig délutáni 3 órától esteli 7 óráig félóránként fognak közlekedni. Ezen utszakaszra kivételesen öt krajczáros menetjegyek fognak kiadatni.

— **Kedvezményes vasuti jegyek.** Az aradi kereskedelmi és iparkamara számos szőlőbirtokos kérelme folytán megkereste a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségét, miszerint mérvadó befolyásával illetékes helyen kieszközölni sziveskedjék, hogy vagy a jegyfüzetek érvényessége terjesztessék ki Arad és Paulis állomások között a téli menetrend tartamára is, vagy ujból adassanak ki Arad-Gyorok Paulis, esetleg Radna-Lippa állomások közötti forgalomban érvényes menettérti jegyek. A kamara átiratára a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége értesité

---

kissé nyujtott hangon Bodo — Miféle állás ez?

— A mint mondám, egy egészen ujonnan szervezett állás, mit eddig senki sem foglalt el. Az istenért, ne gondoljon egy kivándorlási ügynökre, de inkább egy hivatalnokra, a ki éppen azért van a helyén, hogy a szegény kivándorlók érdekében az ügynökök, parasztfogók közveszélyes manipuláczió t megakadályozzák.

— Szabad kérnem, hogy e kivádorlási biztos funkczióit közelebbről megmagyarázza, — mondá Bodo, kire nagy vonzerőt gyakorolt az a kilátás, hogy éppen Hamburgba találjon menedéket.

— Szivesen, a mennyiben hirtelenében megtehetem. Tehát ez a kivándorlási biztos a szabad városnak egy hivatalnoka lenne, irodája a pályaudvaron lenne, hogy minden kivándorlási vonat megérkezésénél jelen legyen és azonnal fogadhatják és a kellő forráshoz utasithassák a tapasztalatlan népet, melyet mindig egy csapat ügynök, parasztfogó és korcsmáros vár meg, hogy őket kizsákmányolják. Egy szóval, ennek a biztosnak a kezében volna a kivándorlók jó vagy rosz sorsa megérkezésüktől fogva a hansa városban egészen Amerikába való átszállásukig, a mi tudvalevőleg a legveszélyesebb időszak a tapasztalatlanokra nézve. On beláthatja, hogy ilyen tisztre türelem, áldozatkészség és erély szükséges és épen azért gondoltam, hogy ügyemmel nem fordulhatok jobban máshoz, mint önhöz. A ki már megszokta, hogy csapatokat vezényeljen, legjobban tudja magát beleélni ilyen feladatba. Felkérem önt szülővárosom és a kivándorlók nevében, gondolja meg a dolgot és határozzon minél hamarabb. Félek ugyan hogy önt más megelőzheti, azonban —

— Még ez est leteltével meg fogja tudni válaszomat, tanácsos ur.

Bodo ismét visszatért a tánczterembe hogy felkeresse Fritzet. A párok épen négyesre állottak fel és Bodo észrevette Fritzet, mint vezeti Idát a sorokba, meg kellett tehát várnia a táncz végét. Felhasználta az időt, hogy a tanácsos javaslatát minden részletében megfontolja és mennél többet foglalkozott vele, annál elfogadhatóbbnak tünt az fel előtte. Egy olyan hivatal szükségképpen nagy önállóságot igényel, megengedte minden tekintetben az erélyes és hasznos tevékenységet és közvetlen-közelébe hozta Jane-nak. Feje még látszólag fontolgatott, mikor szive már határozott.

(Folytatása következik.)

azt, hogy az átiratot illetékes elhatározás végett pártolólag terjesztette fel az igazgatóság.

— **Tüzesetek a megyében.** Báró Klein testvérek uradalmában Borosjenő községtől északra a gyeszinai dülőben a borosjenő-cseremői vasut mentén berakott 594 köbméter tüzifa eddig ismeretlen okból — valószinűleg gyujtogatás következtében — f. hó 25-én elégett. A kár 825 frt. — Apáti községben Karger József borosjenői lakos és apáti erdőbérlő kárára 3—400 frt értékü ölfa és dült fa esett a tüz martalékául. A tüz oka eddigelé nem volt kipuhatolható.

NAGYVILÁG.

— **Szerkesztő mint pinczér.** Pár hét előtt egy olasz hirlapiró futár-egyenruhában igyekezett a Vatikánba bejutni és Vilmos császárnak a pápával való beszélgetését meglesni. Ennek a hirlapirónak leleményét és vállalkozási kedvét jóval felülmulta a „Corriére di Napoli“ szerkesztője, ki pinczérnek öltözve, a „Savoja“ yachtra csempészve be magát, s ott felszolgált a német császárnak és fejedelmi társaságának, csak hogy minél hivebb tudósitást szerezzen lapja számára. A csiny sikerült is, s valóban tudósitásában sok érdekes dolgot beszél el, melyekből közöljük a következőket: „Eppen akkor érkeztem a hajóra, mikor Vilmos császár a nápolyi herczeggel (az olasz trónörökössel) tréfálkozott. Umberto király ült mellettük s mosolyogva hallgatta a vidám társalgást. Mi rendesen hidegeknek, büszkéknek s tartózkodóknak képzeljük Arminius fiait, s bár tudtam, hogy a német császár szereti a kedélyes hangot használni, azt még sem hittem volna soha, hogy oly tuláradóan vidám tudna lenni, mint a milyennek ekkor láttam. Humora természetes, önkénytelen s mindig találó, sőt nem ritkán elragadó. S különösen érti a vele levőket jó kedvre hangolni. Umberto királyt nem egyszer inditotta valami találó megjegyzésre, többek közt Saint-Brin miniszter fejének „holdtöltéjét“ választva tréfálkozásuk czéltáblájává. Mig Boselli miniszter komoly államügyekről suttogott az özv. Brin miniszterrel, mig Crispi miniszterelnök fáradhatatlan volt a hallgatásban, addig a császár majd a trónörökösnek, majd Aosta herczegének sugott valami pajkosságot a fülébe, majd német nyelven Henrik herczeg és Bismarck gróffal ingerkedett, szóval ő volt e bizalmas cercelenek élénk lelke. De ha komolyabb dolgokra fordult a beszéd sora, ott is gyakran hallatta találó észrevételeit. Az olasz müvészetről sok szellemes megjegyzést vetett oda. Valódi elragadtatással beszélt a Vezuvról. Hogy az asztaltól láthassa a tüzhányó gőzoszlopát, felállt s lelkesedve kiáltá: „Come é bello!“ En annyira el voltam ragadtatva a császár magaviseletétől, hogy egy izben szinte kiestem szerepemből, s Henrik herczegnek kétszer kellett rám kiáltania, hogy Chateau Lafitte-et hozzak. A császár kétszer koczczintott, egyszer Crispivel, később Brin miniszterrel. Első koczczintása után, mikor a tüzes asztist felhajtotta, a poharat, Crispi tiszteletére, földre dobta. Általában mindendenképen kitüntette az olasz miniszterelnököt.“

— **Rövid hirek.** Mária Pia portugáli királyné és fia Alfonz herczeg Bécsből elindultak haza Portugáliába. — Mária Valéria főherczegnő Ischlben meglátogatta az árvaházat és a szegény sorsu aggastyánok menedékházát; a főherczegnő Auersperg Aglaja herczegnő társaságában utazott Gödöllőre. — Az udvari operában legközelebb szinre kerül Lortzingnak, a „Vadorzó“ czimü dalmüve, melyet 1860. óta nem adtak elő. — Az Amerling kiállitás szombaton nyilt meg az osztrák müegylet helyiségeiben; az elhunyt mesternek közel hatszáz festménye, vázlata és rajza van itt együtt.

Táviratok.

— **Merénylet a czár ellen.** —

London, okt. 29. (Az „Aradi Közlöny“ eredeti távirata.) A „Daily telegraf“-nak táviriják Kutaisból, hogy ott nehány pillanattal a czár megérkezése előtt egy tiszti ruhát viselő kubáni kozákot elfogták, a kinél dinamitbomba volt. Később kiderült, hogy az illető tagja egy délorosz forradalmi társaságnak, mely őt megbizta azzal, hogy a czárt meggyilkolja. Elfogatásakor nem ellenszegült, de később megkisérelte magát megmérgezni, mit azonban megakadályoztak.

— **Egy franczia tábornok beszéde.** —

— **Párizs**, okt. 29. (Az „Aradi Közlöny“ eredeti távirata.) Itt nagy feltünést kelt Miribel tábornoka 6-ik hadtest parancsnokának beszéde, melylyel Nancyban a prefektus üdvözlő beszédére válaszolt és melyben kijelenté, hogy mindenkép oda fog törekedni, hogy a departement megszünjék határdepartement lenni. Hova atyáink vonultak, oda vonulnak fiaink is.

Szinház.

— október 26.

— „**A 47-ik czikk**“ Belot Adolf drámája került ma este szinre olyan jó előadásban, mely nagyobb közönséget érdemelt volna. Mészáros Lajos, kit az igazgatóság már szerződtetett, ma mutatta be magát először társadalmi szinmüben, Du Hamel szerepében, s szerződtetését mai játéka után határozott nyereségnek nyilvánithatjuk. Distinguált megjelenése, mindig értelmes szavalása, s játékának finom és gondos árnyalása kiválólag képessé teszik őt a nagyobb tanulmányt és müvészi otthonosságot igénylő feladatok megoldására. — A közönség nyilt szinen is megtapsolta azért a jelenetért, mikor Corát végkép elhagyja. — Medgyaszay Evelin ismét müvészi alakitást mutatott be Cora fárasztó szerepében. Csak a mult szini évad végén láttuk ugyanezt a szerepet Prielle Cornéliától, s nem habozunk kijelenteni, hogy azért ma is nagy élvezetben részesültünk, mert Medgyaszay Evelin teljes sikerrel felelt meg ennek a szerepnek. Physikuma is nagy mértékben képesiti őt a sok erőt és szenvedély kifejtését igénylő ilyen szerepekre. Már a kerti jelenet után felzudult a taps, az őrülési jelenet után pedig háromszor hivta a közönség a függöny elé. Igazán sokat vesztett az, a ki ma nem ment el a szinházba, mert a többi szereposztás is jó volt, s az előadás gondos rendezés mellett folyt le. Breznai Anna (Marcelle) nem nagy szerepében is sokat mutatott be, — nyugodt játékot, minőt szerepe ma igényelt, s azt, hogy a drámai szenvedély kifejtésében is otthonos. Az epizód szereplők közül kiváló elismerés illeti Kövessit (Mazilico) és Szép Aladárt (Potain), kik a két kiaszott dandyt kitünően alakitották. Szentesi Ilon Gerardné) Bács (Delilla), Mezei (De Rives gróf) mind hozzájárultak az összjáték sikeréhez. De jól megfeleltek ma szerepeiknek a pályakezdők is. Szendrei (De Mezin) elegans volt és ügyesen mozgott, Rózsa Dezső pedig az orvos szerepében már bizonyos otthonosságot tanusitott és értelmes beszédével is kitünt, ugy hogy egészen beleillett az ensemblebe. Egy szóval a mai előadás annak tanusága, hogy a társulat képes már a nagyobb erőt igénylő drámai előadásoknak is megfelelni.

— „**A csavargó**“ az uj operette, mely ma harmadszor adatik, annyira megtetszett, hogy vidékről is jelentékeny számu előjegyzések érkeznek az operette előadására.

— Az egér, Pailleron hirneves vigjátéka kerül előadásra holnap, szerdán először az aradi szinpadon. A darabban csak egy férfi és öt nő játszik, de mindegyik szereplő hálás szerepben mutatja be magát. A férfiszerepet Mészáros Lajos játsza, ki a jövő hótól kezdve szerződött tagja a társulatnak. A női szerepeket Bácsné, Medgyaszay Evelin, Szentesi Ilon, Havas Aranka és Breznai Anna adják.

CSARNOK.

(Vége.)

A Maros jobb parti barlangok rövid ismertetése.

Irta: TÉGLÁS GÁBOR.

Hunyadmegyéről pár évtized előtt alig sejtette volna valaki, hogy nemcsak régiségleihelyeivel érdemli meg a szaktudós figyelmét; de változatos mészszirtjeiben is annyi barlangot rejteget, hogy még a gömör-szepesi Erczhegység s a Bihar mészterületeivel is versenyre kelhet. Századok óta ismeretes nálunk a Jósika Miklós által is megörökitett Cetate-Boli Petrozsény mellett, hova 1869-ig lóháton vagy ökörszekéren zarándokoltak el a touristák. A mult század óta tudunk Lupeny egyik barlangjáról s Zeyk János utazása közben emlitésbe hozta Boicza egyik barlangját. A gyógyi hévvizek látogatói révén az odavaló kis barlang is bejutott az irodalomba. De ennyiből is állott összes tudásunk, s én se mertem volna álmodni 1881-ben, mikor rendszeresen munkába vettem hegyeink barlangjainak kinyomozásait, hogy több évi kitartó kutatás után se jutok azok végére. Ez idő szerint csupán a Maros jobb partját kisérő hegység barlangjaival jöttem tisztába; a többinél sok kiegészitni, utánpótolni valóm akad. Azért láttuk rövid vázlatát az Algyógytól le Zámig sorakozó barlangoknak a magyar tudományos Akadémia állandó természettudományi bizottságánál levő jelentéseim alapján. Az Algyógynál betorkoló hosszu völgynek mindjárt kezdeténél a feredőgyógyi thermákhoz vivő ut közelében találjuk a Kőalja kis barlangját. Ezt 1876-ban gr. Kun Kocsárd, megyénk nagynevü fia kryptává alakitotta s munkálat közben szép praehistorikus edények és cserépnemüek töredékei, jaspisszilánkok, kőfejszék, két csonttár kerültek abból napfényre.

A fürdőktől nyugatra találjuk a tolvajok barlangját, melyet másik pinczének is neveznek. Ez se jelentékeny urog, s törpe bejárója a belejutást is megnehezíti.

A gyógyi völgyön Bozesig haladva, ott egyszerre három felé ágazik el utunk. Válasszuk a nyugati vagy mádai irányt, mely azonban csak gyalog vagy lóháton használható. Mádanál oly keskeny szirtszoros állja utunkat, hogy csakis vizben gázolva haladhatunk azon át. E szoros déli kijárójánál a patak balpartja felett egy elfalazott barlang igényli figyelmünket. A török-tatár pusztitások idején ugyanis ez a vidék barlangjait használta menhelyül. A falazás elég épen fennmaradt s két sor lőrésével távol tarthatá magától a rendesen nem valami kitartóan harczoló portyázó csapatokat.

Idehatolva a regényes szirtszorosba, a jobb part felett, de hozzáférhetetlen magasságban látjuk a Besericuorat. Ez tulajdonképen beomlott barlang. Kiérkezve Balsa felé, a Dosu Merl nevü sziklában igen nehezen megközelithető kis barlangot találunk. Csak pásztorok kalauzolhatnak el oda. Az egész tárnaszerü kifejlődéssel bir. Fennebb egy jobbról betorkoló melléksziklászoros; a Sincoituluj hasonnevü barlangja érdemli meg figyelmünket.

Ezzel a madarbalsai völgy barlangjait kimeritettük. Most a középső Nagy-Almás-Erdőfalva közt kifejlett völgyre kell átmennünk, hol két párhuzamos mészlánczbarlangjai igénylik a szakember látogatását. Erdőfalvától délre a rövid futásu szirthasadék kijárója felett (jobb part) nyilik meg a Scopte sirgyilor (Szerbek tanyája) nevü üreg, melyet én gr. Kun Kocsárd barlangnak neveztem el. Ennek cseppkövesedési ritka bőségben és változatosságban fejlődtek ki s hátsó öbleiből a denevérek egész felhőzete riad fel. A barlang a praehistorikus embernek is tanyájy vala, s utóbb időben szintén menhelyül szolgált. Vele szemben a Cetecuja (Váracska) nevü őskori erőd Erdőfalván felül a Piatra Pestere (Barlangszikla) beomlott barlangjain kivül négy barlang sorakozik a Raj (Monyország) nevü sziklafal alá. Egyiknél itt is megtaláljuk a védfalakat.

Innen a Perlak vagy Teja nevü szirtszoros nem levén járható, vagy átkerülünk a Muncsel nevü lapos szirttetőn vagy Cseb felé haladva, előbb a harmadik völgyet járjuk be. Csebnél ujabb sziklaszoros egy langyos forrás (16° C.) s két odun kivül egy beomlott barlang fogad. Az innen tovalejtő patak Bakonyánál ujabb kulcsot (Teja) képez, sőt ennek egy mellékága tálszerüleg (Blid) tágul ki. Festői mésszirtek közé helyezkedett Cseb falu alsó vége s azt szintén Tejának nevezik.

Az erdőfalvi sziklaszoros felső nyilását Glodtól közelithetjük meg. A hét sziklafal számos apró barlangjain kivül, melyek a kötéllel folytatott verbuválás idején nagy használatban valának, egy terjedelmesebb elfalazott barlangot találtam a balpart felett.

Algyógy közelében Csigmonál a Magura alatt nyilik meg a legközelebbi barlang. Ez torkolatával nagyban emlékeztet a skerisovai Gyeszárra, vagyis jégbarlangra. Ep ugy tág, pinczealaku torkolattal kezdődik, de belső fülkéi hamar véget érnek. Besericuczának hivják. Az ősember nyomait itt is megtaláljuk. A szomszéd Bábolna határában szintén emlegetnek egy barlangot, melyet azonban még nem vala alkalmam felkeresni.

Nagy-Rápolt mögött a kis-rápolti erdők közt több dolina és két odu mellett két nagyobb barlangra akadtam. Az alsó a fővölgytől kissé éjszakra esik a Plesia alatt. A felső derékban meghajolva, több ágat képez s kettős nyilással bir.

Bánpatacknál csak kisebb odukat találtam a falutól keletre eső vizesés két partján. Az ideváló mésztuba rendkivül hamar öblösödik; de ép oly gyorsan szét is málik s ezért üregei nem tartósak.

Boholtnál, a szépen látogatott vasas fürdő közelében egy kisebb barlang várja a gondozást, mikor a fürdővendégek egyik kedvencz kirándulási pontjául szolgálhat. A Dévaról Boiczára vivő postauton Krecsunyesdnél (Karácsonyfalva) két ellentétes Magura nevü szirttető alatt jelentékeny és ősembertanilag is figyelmet költő barlang mutatkozik. A krecsunyesdi oldalon legnagyobb a Balogu, melyet én dr. Szabó József egyetemi tanár nevével vezettem be az irodalomba. Ennek három szakaszában praehistorikus maradványokat ástam ki s előrészéből egy ág a tetőre szolgál, ugy hogy az ősember valóságos egérutul használhatá. Az első szakasz végén egy kürtőforma dolina nyilik ismét a szabadba.

Meglehetős veszélyes sziklaösvény szolgál innen a Hunfalvy János-barlanghoz. Ez elfalazott állapotára utalással zidu cel din sus (felső elfalazott barlang) nevet visel. Tágas és hosszu csarnokában a denevérek biztos menhelyet találnak.

A két emlitett nagy barlang alatt egy kisebb elfalazott barlangot hozhatok emlitésbe.

Karácsonyfalvától Pestere (Barlangfalva) felé haladva, a Farkasverem (Gropa Lupului) érdemel emlitést. A tetőn hatalmas dolinák üregei tátonganak. Barlangfalva mellett csak két kis odut találtam.

Visszatérve a boiczai utra, abból keletre a boiczai Maguráig kell kihaladnunk, hogy a Csörököt (Sur) elérjük. Ezek lépcsőzetesen sorakozó tágas üregek s a felsőt báró Eötvös Loránd, az akadémia áll. természettudományi bizottsági előadója, az alsót gr. Kuun Géza társulati elnökünk nevével kivántam kitüntetni.

Boiczánál a helység felett még egy kis barlang (Tolvajbarlang) nyilik meg.

Ormingyánál a Ruptinában (szoros) egy hozzáférhetetlen barlang; Valisora felé pedig egy kettős nyilásu nagy barlang van, melybe a Pestere mögött lefutó patak behaladva, eltünik.

A Maros-mentén lefelé haladva, Guraszadánál tárul fel ismét egy barlanggazdag völgy. A fővölgyben Kernavinesd és Danulesd közt egy barlangon folyát a patak. Ezenkivül ott egy kisebb Ördögbarlang is található.

A Belső-Bojról (jobb) beszolgáló völgyre térve, F.-Bojfalunál a patak egy barlangból ömlik ki. Ennek eltünési pontjánál egy ujabb barlangot találunk. Ez a barlang cseppkövei által is figyelmet kelt maga iránt s egy felső szakaszába létrával juthatunk el.

A bolyi völgyből nyugatnak a Godinesdre ereszkedbettünk, miközben számos dolinát érintünk. Godinesdet két barlangja teszi nevezetessé. A felsőn egy patak folyik kis abban praehistoricus maradványokat találtam. Az alsó barlang sokkal terjedelmesebb szép cseppő (talactit és stalagmit) alakzatokat mutat, de négy ágazatai közül egyik sem nyujtott történelmi adalékot.

Végre Tomesdnél kell egy kis barlangot felemlitenem.

Ennyiben adhatom a Maros jobb parti barlangok rövidre fogott lajstromát.

Szerkesztői üzenet.

— WERNER LÁSZLÓ ur számára egy levél van letéve szerkesztőségünkben.

KÖZGAZDASAG.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— „**Az uj szeszadótörvény** (1888. évi XXIV. és XXV. t.-cz.) **alkalmazása a gyakorlatban**“ czimü munkára, mely a szeszadóval, valamint a szesztermeléssel együttesen készitett sajtolt élesztő megadóztatásáról szóló törvények és rendeletek, s a szesz megadóztatására vonatkozó szabályok és a törvény végrehajtása iránt kiadott utasitás, ugyszintén, a szesztermelés után járó fogyasztási adónak kiszabása, beszedése és ellenőrzése iránt a pénzügyi közegek használatára kiadott oktatás alapján kommentálja ezen nagyfontosságu törvényt, előfizetési felhivást tesz közzé Bosányi Endre, a magy. szesztermelők orsz. egyesületének titkára. Az uj szeszadótörvény által ugy a szeszfőzés ipara általánosságban, valamint a szeszkereskedés üzleti forgalma is teljesen uj irányba tereltetvén, az uj adórendszer s az alapjukban megváltoztatott megadóztatási módok következtében az ipar törekvései és feladatai számára jórészt az uj czélok tüzettek ki, de az ellenőrzés rendszere körében is csaknem az összes eddigi intézkedések uj és gyökeres, mélyreható változtatáson menvén keresztül, mindazon érdekeltekre nézve, kik szeszfőzési és gyártási eljárások valamint az üzleti forgalom tekintetében az ezekre kiható törvényszabta követelmények szerint tartoznak eljárni, a szeszadóra vonatkozó összes rendelkezések tüzetes ismerete feltétlenül szükséges. Kivált az uj szeszadótörvény keretében életbeléptetett ellenőrzési rendszer sok részben teljesen uj fogalmakat, uj eljárásokat és uj szabályokat állapitván meg, még szakértő s a szeszgyártás ipara terén kellő jártassággal biró érdekeltekre nézve sem könnyü feladat a gyakorlatban lépten-nyomon felmerülő, a törvény és rendeletek által érintett eljárások tekintetében eligazodni, avagy a törvény és rendeletek nagy halmazából a gyakorlat igényeinek megfelelő tájékozottságra szert tenni. E viszonyok közt általánosan érezhető szükség van oly munkára, mely a törvények és rendeletek, utasitások és szabályok rengetegében az érdekelteknek kalauzul szolgáljon, mely e nagy anyagot a gyakorlat igényeihez képest rendezve, az érdekeltek számára hozzáférhetőbbé tegye s a törvénynek nemcsak betüszerinti rendelkezéseit közölve, de azok indokaira is kiterjeszkedve, az intézkedések szellemébe behatolva, magyarázataival az azok alkalmazása iránt minduntalan felmerülő kétségeket eloszlathassa, szóval minden adott esetben nyomban kész tanácsadója, megbizható utmutatója legyen az érdekelteknek a szeszfőzés és gyártás ipara s az üzleti forgalom terén a törv. s rendeletek értelmében szem előtt tartandó szabályok, eljárások és teendők tekintetében. E szempontokból kiindulva „a szeszadó törvény alkalmazása a gyakorlatban“ czimü munka lehetőleg népszerüsiteni törekszik az uj törvény és azzal kapcsolatban álló számos rendelet és utasitás rideg szakaszokba foglalt, gyakran összefüggés nélkül szétszórt s igy a közérthetőséget akadályozó intézkedéseit s lehetővé kivánja tenni, hogy az érdekeltek minden egyes esetben, minden felmerülő kérdésre nézve nyomban és könnyen feltalálhassák a szükséges tájékozást s a gyakorlati használat számára alkalmas alakban s sorrendben együtt találhassák mindazon intézkedéseket, melyek bizonyos eljárásra vagy teendőre vonatkozólag megállapitvák. A 35—40 nyomtatott ivre terjedő munka — mely kényelmes kézi könyv alakjában fog megjelenni — a gyakorlat igényeit követő feldolgozásban tüzetesen jellemzi az uj szeszadó rendszert pénzügyi és közgazdasági szempontból, elemzi az annak keretében életbeléptetett megadóztatási módokat, fejtegeti azok alkalmazását, szabatosan tárgyalja az ipari érdekeltek által a szeszfőzés és gyártás vállalatának létesitése körül, a főzési illetőleg gyártási üzlet meginditása előtt s a tényleges ipari üzlet tartama alatt, a szesz forgalomba hozatalával együtt járó, végül az üzlet beszüntetésével szem előtt tartandó feladatokat, mindezek tekintetében a pénzügyi ellenőrzés által követett hivatalos eljárások s intézkedések lényegére s alkalmaztatásuk részleteire kiterjeszkedő magyarázatokat is közölve, ugy hogy az ipari gyakorlat minden fazisára az alkalmazott ellenőrzés a praxis egymásutánjában, sorrendjében lesz e munkában feltalálható. A munka megjelenése már a jövő hó végére, legkésőbb deczember hó folyamán várható. Előfizetési ára 6 frt (ajánlott szétküldéssel 6 frt 15 kr), bolti ára pedig 8 frt lesz. Az előfizetések legkésőbb folyó évi deczember hó 15-ig a „Szesztermelők Orsz. Egyesülete titkársága“ czimére (Budapest, Köztelek) küldendők be.

— **Keletnémet-magyar vasuti kötelék.** Hivatkozással a folyó évi október hó első napjában 68184—C II. szám alatt kiadott hirdetményünkre ezennel közzé tesszük, hogy a keletnémet vasuti kötelék-díjszabás II. rész 2. füzetének 24, illetve 25 oldalán a mihályfalva-, nagy-károly-, szaniszló- és szatmár-glogani viszonylatokra nézve foglalt gabonadijtételek felemelésére vonatkozó díjszabási intézkedés csak folyó évi deczember hó 1-vel érvényesittetik. Budapesten, 1888. október hó 27-én. Az igazgatóság egyszeramind a részes vasutak nevében is.

— A **tengeri üzérkedés.** Eppen egy év telt el azóta, hogy a tengeri-konzorczium megalakitásának első hire megérkezett, oly neveket hozva forgalomba, melyek különben tőzsdei kérdésekkel kapcsolatban nem igen szoktak emlittetni. Egy évvel ezelőtt kezdte meg a csoport vásárlásait, az üzérkedés ideje tehát már lejárt, de a tény még koránt sincs lebonyolitva. Ama kettős czél közül, melylyel a konzorczium az 1887-edik év tengeritermését összevásárolni és szután az árakat diktálni akarta: csak az első valósult, a mi a fiaszkóval egyértelmü. A csoport csak a kontremint nyomhatta egyideig, de a fogvasztást piillanatig sem. — A csoport által abszorbeált egész tengerimennyiség 1.500.000 mmra rug, a melyből tetemes készletek maradtak meg ez ideig is. Az árskála, melyen a czikk az év folyamán a csoport üzérkedése kapcsán keresztüljutott, felette változatos. A julius augusztusi határidő 8 frtig is felemelkedett, azóta pedig szakadatlanul csökkennek az árak oly mérvben, a mint az eladási kényszertől és a meggyülemlett terhektől üzetve, a csoport a kinálatot fokozni kénytelen. Most a jegyzések 5 frt körül hullámzanak. Ma már az uj termés dominál a piaczon, a fogyasztás még kevésbbé törődik a csoport készleteivel, mint korábban, s igy a nagyméretü üzérkedésnek csak óriási vesztesége járt és jár majd ezután nyomán. Es annyival nagyobb, mivel a felosztásról szó sem lehet, a mennyiben eltart még május-juniusig, a mig a készletek ugy, a hogy elkallódnak. Már pedig ez ideig a terhek annyira fel tegnak szaporodni, hogy könnyü kiszámitani, miként a tőkekamat, a raktárköltségek, a lapátolási dij és más kezelési kiadások legalább annyit tesznek majd, mint az egész termény beszerzési ára. A csoport egy éves fenállása alatt nem volt ment a megrázkódtatásoktól sem. Ügyeink kezelését ama czégtől, melyre eredetileg bizta, meg kellett vonnia, s ez irányban csak szombaton jött létre végleges megállapodás. Az üzlet lebonyolitását ugyanis Budapestre és Magyarországra nézve Brüll fiai és Kohner Adolf fiai fővárosi czégekre, Bécsre és Ausztriára nézve pedig Bachmayer Lipót czégre bizták.

— **Szesz-üzlet.** —

(Október 29.)

(B.) Készáru nagyban 53.50—54. kicsinyben 54.50, hordó nélkül per 100 liter % beleértve 35 frt fogyasztási adót.

— **Budapesti gabnatőzsde.** —

(Október 29.)

Kedvező kinálat folytán a vevők tartózkodók maradtak. Az árak 5—10 krral alacsonyabbak. Buza tavaszra 8.47—8.48, zab tavaszra 5.60—5.61, tengeri tavaszra 5.26—5.27.

Hivatalos árfolyam

a budapesi áru- és érték tőzsdén 1888. évi október hó 29-én.

Magyar aranyjáradék 4. sz.	101.60
magyar papirjáradék 5,	92 65
magyar vasuti kölcsön	144.—
magyar keleti vasuti államkötvény 1 kib.	98.—
magyar keleti vasuti államkötvény 2. kib.	—.—
magyar keleti vasuti államkötvény 3. kib.	115 50
magyar földtehermentési kötvény	104.50
magyar földtehermentesitési kötv. záradék	104.—
Temes-bánáti földtehermentési kötvény	104.50
Temes-bánáti földterhementési kötv. zár.	104.—
Erdélyi földterhementesitési kötvény	104.50
Horvát-szlavon földtehermetési ntesikötv.	104.—
Magyar szőlődézsmaváltsági kötvény	99.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	130.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	123.25
Osztrák járadék papirban	82 05
Osztrák járadék ezüstben	82.60
Osztrák járadék aranyban	109.75
1860-iki osztrák államsorsjegy	140.25
Osztrák-magyar bankrészvény	872.—
Magyar hitelbankrészvény	305.75
Osztrák hitelintézeti részvény	2.10
Cs. és ki. arany	5,75
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.62
Német birdalmi márka	59.45
London	121.45
20 márkás arany	11.38

Aradvárosi szinház.

Folyó szám 32. Kisbérlet 29. szám

Kedd, 1888. évi október hó 30-án

A csavargó.

Operette 3 felvonásban. Souvestre eszméje után irták: West és Hold. Forditotta Reiner Ferencz. Zenéjét szerzette Zeller Károly (Rendező Kövessi. Karnagy: Barna.)

SZEMÉLYEK:

Rettenetes Iván, rendőrfőnök Tiflisben — — — — — Kövessi.
Marizza, unokahuga — — Kövessiné
Sebuloff Praskovia grófné — Tarassovits.
Gregor Gregorovits, tábornok Fenyéri.
Dadián, titkára, örmény — — Győre.
Dyrsa, cserkesz jósnő — — Pajor Emilia.
Ossip,) csavargók — — — Németh.
Alexis,) — — — Kis Pista.
Lissa, cserkesz leány — — Horváth Rózsi.
Artabana) — — — — — Kulinyiné.
Daria,) cserkesz leányok Melczer Juliska
Teslin,) — — — — — Olajos Rózsa.

Kezdete 7-kor, vege 10 orakor.

Holnap szerdán, október 31-én adatik, itt először:

AZ EGÉR.

Legujabb franczia vigjáték. Irta: Paileron.

Közlekedés.

A vonat

	ind.	Aradról	érk.	Aradra
Csabai vegyesvonat	regg.	6.20	este	7.—
Budapesti személyvonat	d. u.	12.31	regg.	5 43
„ „	este	9.17	d. u.	4.10
Erdélyi vegyesvonat	d. u.	4.30	d. e.	8.42
„ vegyesvonat Radna-Lippáig	d. u.	2.17	d. e.	7.36
„ személyvonat	regg.	6.—	d. e.	11.13
Temesvári vegyesvonat	regg.	6.05	d. e.	9.25
„ „	d. u.	5.48	este	8.19
Borossebesi vonat	regg.	6.30	regg.	8.32
„ „	d. u.	4.40	este	6 02
Szegedi gyorsvonat	regg.	7.—	regg.	8.20
„ személyvonat	regg.	4 10	este	8.54
„ „	d. u.	3.17	d. u.	7.59

Felelős szerkesztő:

HINDY ARPAD.

LENGYEL LŐRINCZ BÚTOR-GYÁROS.

Tisztelettel jelentem a nagyérdemű közönségnek, hogy helyben **fötér 9-ik szám alatt** a volt Kézsmárky-féle bútor üzlet helyiségében

uj bútor-raktárt

nyitottam, melyben mint a 30 év óta önálló és Alföldszerte **elsőnek ismert szegedi főüzletünk fiókjában** dus készletet tartok, az összes butornemekből a legegyszerübtől a legdiszesebb kivitelig.

Lakásoknak teljes, stylszerü **berendezését**, ugyszinte **a kárpitos szakmába** vágó **minden munkát** a legpontosabban teljesitek.

Azon biztositással, hogy főigyekezetemet szives megrendelőimnek minden irányban való teljes kielégitésére és minden versenyt kizáró **olcsó árszabásra** forditandom, tisztelettel ajánlom magamat a nagyérdemü közönség szives figyelmébe.

LENGYEL LŐRINCZ butor-gyáros.

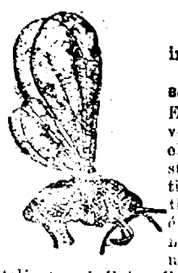

PHILLOXERA

irtó- s trágya-szer (szénkénegi phosphat.

Bejelentetett 63,917.szab.sz.alatt

Ezen szer által a legkedvezőbb eredmény érettett el; a rovar minden fejlődési stádiumában elpusztittatik, a talaj fertőtlenittetik és a phylloxera megélhetésére teljesen alkalmatlanná teszi. A már megtámadott beteg tőkét teljesen uj életre ébreszti és ezen trágyázás által a rovarnak további behatását lehetetlenné teszi és a termő-képesége nagyban fokozza.

Egy tőke költsége ¾ krajczár.

Árak csomagolással együtt díjmentes szállitással a **várpalotai** vasutállomás-hoz:

5 métermázsától felfelé	3—4000 tőkére á métermázsa	6 frt 50 kr.
1 métermázsa	6—800 „ „ „	8 frt — kr.
50 kilogramm	3—400 „ „ „	5 frt — kr.

Kérdések és megrendelések „BUDAFOK"-ra intézendők.

Székküldési állomás: **Várpalota.**

NINCS TÖBBÉ GABNA-ÜSZÖG!

DUPUY N.-féle magpácz.

Hatóatós páczolási mód a buza, árpa, zab, köles, stb. üszögje ellen.

Kitüntetve és ajánlva sok gazdasági egylet és elökelő gazdák által. Megszerezhető az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb füszer-, anyag- és vaskereskedésben következő csomagokban:

2 métermázsa, mintegy 2 ½ hectoliter = 250 liter magra való . . . . . 25 kr.

1 métermázsa, mintegy 1¼ hectoliter = 125 liter magra való . . . . . 13 kr.

Hogy a gazdász urak az utánzásoktól és hamisitásoktól megóva legyenek, kéretnek kizárólag olyan csomagokat kérni, melyek védjegyemmel, nevemmel és czimemmel vannak ellátva.

Mindennemü felvilágositást ingyen és bérmentve ad **Dupuy Numa vegyészeti müterme Bécsben. VI. Windmühlgasse 33.**

Raktárak Aradon: Elias Armin, Tones F. és társánál.

Raktár Uj-Aradon: Orth A. J.-nél.

Figyelmeztetés.

A kataszteri részletes felmérési munkálat befejeztetvén, a netán becsuszott hibák helyrehozása czéljából **f. évi október hó 26-ától fogva október hó 31-ig** az érintett munkálat R.-Világos községházánál ki lesz téve.

Mely közleményre a világosi határban ingatlansággal biró érdekeltség figyelmeztetik.

Világos, 1888. október hó 2[illegible]-én.

Az elöljáróság.

Kevés hazon, nagy forgalom.

Teljes tisztelettel értesitem nagyrabecsült vevőimet és a t. közönséget, hogy a legujabb áruczikkekkel dusan ellátvam

kézmü-, rövid-, norinbergi-, fehérnemü-áru és gyermekjáték-üzletemet.

Leszállitott árak, mesés olcsóság és a czikkek finomsága felülmulhatatlanok.

Egy vég vászon 30 röf. 4.50 5.50 6.— 7.— 8. frt.
Csoda creász és sziléziai vászon 5. 6, 7 8, 15 forintig.
Különféle vásznak röfe 12. 14. 16. 18. 20. 25 krajczár.
Kanavasz, oxford, zephir, 1 vég 30 röf 5. 6. 7. 8. 9 frt.
Különféle oxford zephir 18, 20. 22, 25. 30 krajczár.
Kartonok, legujabbak 16, 18 20 22. 25 kr.
Divatos barkstok 16. 20. 22 25, 27. 30, 36 krig
Kocskázott és szines szövetek 16. 18. 20. 25 kr.
Creppek, beegek, casmirok, loden. dupla széles, minden szinben 30, 35, 40 50, 60, 70 kr.
Fekete lüszterok 20 22. 25 30. 40. 50.
Fekete ternok, kasmir és Crepp, dupla széles 55, 66. 70, 80. 90 1.— 1.60-ig.
Finom czérna mosókelmék gyermek és férfi öltönyökre 25, 30, 40. 50 kr.
Vitorlavásznak 20, 22 25, 30 kr.
Törülközők 16 18. 20. 25 kr.
Asztalkendők és pohártörülők 20. 22. 25. 30 kr.
Asztalteritők szinesek 34. 60. 1.—. 1.20 1.50, 2 frt.
Asztalteritők és asztalkendők 6 személyre 3.50 4.—, 12. személyre 6. 7. 8 frt.
Csipke és jutteffüggönyök 20, 22 25 30, 40 kr.
Zsebkendők fehér és szines 6 drb 40, 50, 80, 1.—. 3 frtig
Női- és gyermekczipők csodás olcsó árban.
Gyermekkocsik 5.50 6.50 7.50 8.50,
Esőernyők 90 kr. 1. 1.20 1.50. 2, 3. 4 5 frt.
Finom chiffon, oxfort és kretoningek 90 1.—, 1.20. 1 50. 1.80 2 frt.
Dolgozó-ingek 65. 70 80. 90 kr
Férfi lábravalók vászonból 60, 70. 80. 90 kr.
Finom női ingek 65 75 85. 90. 1.20 1.50.
Fehér és szines alsó-szoknyák 80. 90. 1.— . 1,20, 1.50.
Mellüzök 60, 65. 70. 80 90. 1 20. 1 50.
Gyermekingek 60. 70. 80. 90. 1.—
Nyakkendők 14. 18. 20 20. 25. 30. 40. 50 kr.
Finom női hálócorsettek 70. 80, 9 . 1 — 1120 1 50
Harisnyák nők férfiak és gyermekek számára 8 10. 12 15. 20. 25 30 kr.
Gallérok 16. 18. 20 kr
Manchetták 25. 30. 35 kr.
Munkás sapkák 25. 30 40 kr.
Gyermek és férfi nemezkalapok 1.—, 1.20 1.50, 1 80. 3 frtig.
Utazó-bőröndök (Koffer) 90, 1 20 1.50. 10-ig.
Kézi kosarak 25, 30. 40 60. 80, 1—. 1.50.
Czérnt, selyem és glacekeztyük minden szinben.
Gyermekruhák, fiuk és leánykák részére.
Szőnyegek paplanok és pokrócz ok. Gépész-öltönyök, gyermek- és női kötők. Mindennemü selyemkendők, szabókellék, szallagok, rüschek, virágok, gombok, czérnák, pamutok, pénzes-, dohány- és szivartárczák, asztal- és tollkések. kanalak, fog-, haj- és ruhakefék. uj tajtpipák és szipkák, illatszerek, albumok, iskolatáskák, poharak, csemegés-tányérok. vajtartók.

Ezeken kivül felhivom a t. közönség figyelmét az annyira megkedvelt

5, 8, 10, 15, 20, 25 kros kiállitási bazáromra,

mely a legszebb és a legválasztéhosabb tárgyakból van összeállitva. A t. közönség pártfogásáért és látogatásáért tisztelettel esedezem.

KILÉNYI ADOLF ARAD,

fötér, arena épület. „a kék golyóhoz."

Postai megrendelések pontosan teljesittetnek. Csomagolás ingyen.

Versenytárgyak-ban és Leszállitott árak-ban

A valóban **jó** **utat** tőr feltarthatlanul magának!

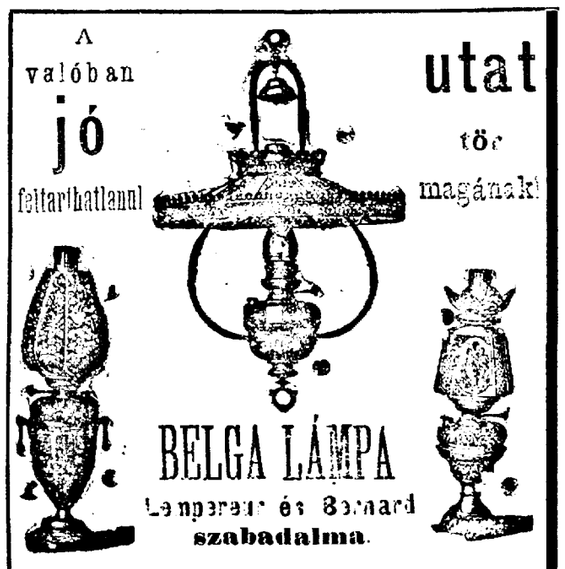

BELGA LÁMPA

Lemparen és Bernard **szabadalma.**

Raktár ARADON:

ANRÉNYI KÁROLY és FIAINÁL.

Egyetlen lámpa **a világon,** mely tiz óráig teljes világitó erejét megtartja, a mit nem szabad összetévesztení a 10 órai **égési tartammal.**

Egyetlen lámpa **a világon,** mely **valóságos biztonsági szeleppel** bir úgy, hogy minden robbanás ki van zárva. **Alulról** kell meggyujtani és eloltani.

A belga lámpák felsorolt **rendkivüli** előnyei csakis **leleményes szerkezetének,** mely a mai **kizárólagos szabadalmunk,** tulajdonitható és igy az, daczára a nagyhangu diesekvéseknek, semmi más gyár által nem utánozható.

Illusztrált tratok és árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve.

A leghálásabb czikk vas-, kezmű- és rövidárukereskedők számára.

Pályázati hirdetmény.

A szentháromság szobornak a Ferencz-téren a régi szobor anyagának felhasználása mellett való felállitásával kapcsolatos munkákra ezennel pályázat hirdettetik, s mindazok, a kik a munkálatra vállalkozni hajlandók, felhivatnak, hogy a felállitásra vonatkozó részletes tervet és költségelőirányzatot *f. évi november hó 1-ig* a polgámesteri hivatalhoz nyujtsák be, hol a kivitel iránt szükséges felvilágositásokat is megkaphatják.

Aradon, a szentháromságszobor épitő bizottságának 1888. évi szeptember hó 5-én tartott üléséből.

Kiadta:

Hoffbauer Lajos s. k.
bizottsági jegyző.

AZ UNGERLEIDER ALBERT-FÉLE KÖNYVNYOMDA

„ARADI KÖZLÖNY" ÉS NEUE ARADER ZEITUNG

KIADÓ-HIVATALA

folyó évi november hó 1-től kezdve

az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájába,

(bejárat a városházzal szemben)

helyeztetik át.

Nyomatja és kiadja az Ungerleider-féle könyvnyomda Aradon.